

SE
KUNST

MAGASIN

KUNST PÅ EN STRAND

SALT • ARKTISK HISTORIE, NÅTID OG FRAMTID

NÅR KUNSTEN VIDER UT VERDEN

KUNSTKRITIKK • SALT & YANG FUDONG • THE LIGHT THAT I FEEL

SETTER RÅ KUNST PÅ KARTET

INTERVJU • NY UTSTILLING MED NORSKE OUTSIDERKUNSTNERE

INGRII INGENMANNSLAND

KUNSTKRITIKK • FESTIVALUTSTILLINGEN • PETER DASS-DAGENE 2014

MØTEPUNKT ČÁPPATVUOHTA JA DUOHTAVUOHTA

THE SÁMI ART RESEARCH PROJECT UTFORDRET ELLEVE SAMISKE KUNSTNERE

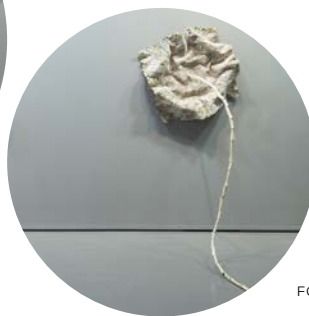
DYSTOPIISK REISE TIL FRAMTIDEN

KUNSTKRITIKK • BACHELORUTSTILLINGEN 2014

#03 • SEPTEMBER 2014

Aage Gaup, *Skifte*, skulpturinstallasjon. Detalj.
FOTO: KJELL OVE STORVIK

Aslaug Juliussen, *Multiple stitches – Sight in sewing*,
installasjon utført i tekstil, metall, bein og hår.
FOTO: KJELL OVE STORVIK

Møtepunkt *Čáppatvuohta ja duohtavuohhta*

Utstillingen *Beauty and Truth/Čáppatvuohta ja Duohtavuohhta* er den første gruppeutstillingen på flere år som utelukkende viser nyproduserte verk av samiske samtidskunstnere. Valget av de elleve kunstnere har ikke vært tilfeldig. De har alle bidratt til å aktualisere samisk kunst for kunsthistorieforskningen gjennom sitt samarbeid med The Sámi Art Research Project (SARP).

FORSKNING UNDERVEIS

Faggruppe for kunstvitenskap ved Universitetet i Tromsø (UiT) har i mange år arbeidet for å utvikle nye perspektiver på samisk kunst og urfolkskunst. Med The Sámi Art Research Project (2009–2014) har aktiviteten utviklet seg fra enkeltstående master- og doktorgradsprosjekter, til en samlet og målrettet forskning, med undervisning og formidling.

I denne prosessen har behovet for revisjon av kunsthistoriefagets teorier og metoder motivert ny tverrfaglig åpenhet og samarbeid. Spørsmål om forskningsetikk, historieforståelse og urfolksmetodologi har bidratt til kritiske og konstruktive diskusjoner mellom de seks forskerne i SARP og våre samarbeidspartnere. I tre internasjonale konferanser har vi invitert kunstnere fra ulike deler av Sápmi til å presentere sine erfaringer og praksis. Både for å legge til rette for utveksling av kunnskap, og for å synliggjøre at kunstnerne deltar i utformingen av den faglige diskursen om samisk kunst på linje med forskere, kuratorer og filosofer.

UTVIDEDE DIALOGER

Utstillingen, *Beauty and Truth/Čáppatvuohta ja duohtavuohhta*, er et resultat av dette samarbeidet. Intensjonene bak utstillingsprosjektet strekker seg derfor lengre enn å flytte de faktiske dialogene fra akademikernes arena over til kunstnerens visningsrom. Erfaringene viser at det er viktig å utvikle nye måter for formidling av både kunstens og forskningens arbeidsmåter og betydninger i samtiden. I resepsjonen, betraktningen, av samisk

samtidskunst oppfattes representasjonene ofte som et spørsmål om kunstnerens egen identitets- og kulturpolitikk. Vår utstilling har derimot som mål å rette fokuset mot kunstverkets ulike måter å bære og produsere mening på.

Som resultat av en kreativ og formgivende prosess, kan kunstnerens verk fungere som et møtested for diskusjon, nyansering og fordykning. Når kunsthistorikeren tolker et verk og utformer en tekst, bidrar bruken av metode og form til forskerens så vel som leserens forståelse. Gjennom utvekslingen mellom kunstnerens og kunsthistorikerens faglighet, kan kunsten komme til syne som noe som både tar opp i seg, bidrar til og overskrider allmenne forståelser.

MENINGSFULL SAMMENHENG

En bok gis ut som en del av utstillingsprosjektet. Her tar SARP-forskernes tekster utgangspunkt i en tysk filosof som har hatt stor betydning for kunsthistorikeren Erwin Panofsky (1892–1968), og dermed utviklingen av vårt fags metodiske grunnlag. Med Ernst Cassirer (1874–1945) og hans filosofi om symbolske former, kan kunsten forstås som et sikte vi kan forstå oss selv og verden gjennom. Kunsten stilles på nivå med andre former, som språk, myte, religion og vitenskap, men kjennetegnes av sin særegne måte å intensivere virkeligheten på.

Det enkelte kunstverket forstås som uttrykk for en dynamisk og kunnskapsformende prosess. Kunsten kan trekke alt inn i sin verden, men i det kunstneren gir verket form, skapes en enhet ut av dette mangfoldet. Slik «kondensering» til meningsfull sammenheng – eller sannhet – skjer også innen forskningen. Når kunsthistorikeren beskriver, analyserer og tolker objekter og hendelser i tid og rom, må arbeidet nødvendigvis hvile vel så mye i intuisjon, kreativitet og erfaring, som i det formale og håndverksmessige.

Lena Stenberg, *Mobilitet*, installasjon, 2014, tredimensjonal installasjon og objekter i tre.
FOTO: KJELL OVE STORVIK

KUNSTHISTORIKERENS METODE

De elleve samiske kunstnerne som takket ja til å delta i prosjektet fikk av oss en utfordring. De måtte velge et referanseverk fritt fra kunsthistorien, tolke dette, skrive en kort tekst, samt produsere et nytt verk til utstillingen. Intensjonen har vært å eksperimentere med en tradisjonell forståelse av metode, samt utvikle og utvide dialogen mellom kunstverk og tekst, kunstner og forsker.

I realiseringen av utstillingen viser det seg at kunstnerne å ha latt seg inspirere av det samme mangfoldet vi kunsthistorikere forholder oss til som kilder i tolkningsarbeidet. Fem av kunstnerne har valgt å referere til verk fra eldre og nyere kunsthistorie, som blant annet Aslaug Juliussen sitt valg av Sandro Botticellis *The Birth of Venus* fra 1486 og Aage Gaup sitt valg av René Margrittes *The Unexpected Answer* fra 1933. Mens Kristin Tårnesvik er blant kunstnerne som har valgt å gå i dialog enten samisk diktning, filosofi eller litterære skildringer.

KUNSTNERE I DIALOG

De utstilte kunstverkene og tilhørende tekster skrevet av kunstnerne vitner om at møter mellom ulike kulturer, fagtradisjoner og uttrykk har vært inspirerende og viktig i den skapende prosessen. Et eksempel er måten Synnøve Persens maleri *Premonition of Summer's Day* går i kunstnerisk dialog med Joan Mitchells maleri *Sans Pierre* fra 1969. Persen beskriver arbeidet opp mot utstillingen som en ny oppdagelse, men også et gjensyn. I forståelsen av fargenes intensitet og endringskraft ser hun referanser til så vel amerikansk abstrakt ekspresjonisme, kulturkamp og kjønnsperspektiv som nedfelt i begge malerienes uttrykk.

- ♦ SARP er finansiert av Forskningsrådet og Universitetet i Tromsø, Norges Arktiske Universitet.
- ♦ Kunstnere i utstillingen er Aage Gaup, Gunnvor Guttorm, Geir Tore Holm, Aslaug Juliussen, Britta Marakatt Labba, Joar Nango, Sara Margrethe Oskal & Matyas Le Brun, Synnøve Persen, Lena Stenberg, Kristin Tårnesvik og Stein Erik Wouthi.
- ♦ Kuratorgruppen består av 1.amanuensis ved Kunstakademiet i Tromsø og tidligere SARP-deltaker Hanna H. Hansen, PH.D.-stipendiater i kunstvitenskap Irene Snarby og Tone Tingvoll (SARP, UiT), samt intendant Leif Magne Tangen og kurator/formidler Hanne Gudrun Gulljord ved Tromsø Kunstforening.
- ♦ Den 24. oktober lanseres boken *Beauty and Truth/Čáppatvuohhta ja duohtavuohhta* på Tromsø Kunstforening med kunstneres tekster og kunsthistoriske essays:
 - ♦ *Beauty and Truth. Dialogues between Sami Art and Art Historical research* av Hanna H. Hansen
 - ♦ *Duodji as Sami experiences in Contemporary Art...* av Irene Snarby
 - ♦ *Interactions between Art, Self and World* av Tone Tingvoll
- ♦ www.tkf-sarp.no

Geir Tore Holms lydinstallasjon *Muohttagis čállim/Vi skriver i snøen* er et annet godt eksempel på at utviklingen av nye måter å gi form til forståelse står sentralt i samtidskunsten. Her gis referanser til Inger og Paul Utsis dikt *Min eallin/Vårt liv* (1980) og samisk naturpoesi. I følge Holm er hans verk et ledd i egen utforskning av det nære og åpenbare, hvor publikum inviteres til å reflektere over naturlig tilstedeværelse ved å la seg omgi av lydene fra tissing i snø, bølger og hundebjefing.

I Lena Stenbergs installasjon *Mobilitet* møter betrakteren en lavvo-lignende konstruksjon, hvor trestengene gjennombores av en rekke tremøbler og huskeråd. Stenberg beskriver sitt kunstverk som en samfunns-kritikk inspirert av Niels-Aslak Valkeapääs diktserie *Ruokto váimmus/Mitt hjerte er i mitt hjerte* (1985). I utstillingsrommet setter møblene den tradisjonelle lavvuens balanse- og bæringsprinsipper på prøve. Diktene oppretter en relasjon mellom de to samiske kunstnerne, men inviterer også publikum inn i dialogen, og møtet, mellom to ulike former for virkelighet: mellom ord og tredimensjonal form.

FRUKTBARE FRIKSJONER

Med Ernst Cassirer kan man si at skjønnhet og sannhet rommer et felles paradoks: Det som både føles velkjent og påtakelig og som ikke er til å ta feil av når det kommer til menneskelige erfaringer, lar seg verken holdes fast, eller bevises, innen de humanistiske fagene. I likhet med kunsten må også forskningen forstås som et pågående og meningsformende arbeid.

Med *Beauty and Truth/Čáppatvuohhta ja duohtavuohhta* håper vi i SARP å vise hvordan faglig motiverte dialoger kan bidra til å utvikle nye arbeidsmåter, og dermed også nye perspektiver på samisk kunst.